

Dunai Szilvia:

Alaptalanul riogat a sajtó: nem lesz káosz a társasági jogban

A hamarosan debütáló új Ptk. értelemszerűen és elengedhetetlenül hatalmas változásokat hoz a magyar magánjogban. Fokozatos hatályba lépését egy, - az új szabályokból következően – bizonytalanabb átmeneti időszak fogja követni. A jogi személyek és ezen belül a gazdasági társaságok szabályozásának néhány változtatása reflektorfénybe került, az újítások jogilag pontatlan,¹ alaptalan,² hibás,³ néhol teljesen értelmetlen⁴ kritikákat is kaptak. Kisfaludi András elméleti, dogmatikai kérdéseket és gyakorlati problémákat is érintő előadása alapján ismertetjük a legfontosabb változásokat, és megnyugtattunk mindenkit: pánikra semmi ok. Az eltérést engedő szabályozás nem taszítja káoszba a cégeket, a cégvezetőknek pedig nem kell az új felelősségi szabályok miatt remegő kézzel kokárdát tűznie az új Ptk. hatályba lépésekor, március 15-én.

Kisfaludi András egyetemi tanár március 7-én az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán beszélt az új Polgári törvénykönyv Harmadik könyvéről, mely a jogi személyek és ezen belül a gazdasági társaságok szabályozását kodifikálja újra. Az előadásra az ELTE-ÁJK Jogi Továbbképző Intézetének tanfolyam-sorozata keretében került sor.

Rugalmasabb szabályok, rugalmasabb cégek

A Harmadik könyv többszintű szabályozási rendszert vezet be, az általánostól a különös, a magas szintű absztrakciótól a specifikus felé halad. A minden jogi személyre vonatkozó általános rendelkezéseket az egyes jogi személyekre vonatkozó szabályok egészítik ki. A jogi személyek egyik altípusaként a gazdasági társaságokra is vonatkozik ez a logika, a közös rendelkezéseket az egyes társaságokra vonatkozó (kkt., bt., kft. és rt.) szabályok követik. Egy adott jogi személyre tehát kettő, gazdasági társaság esetén három absztrakciós szint vonatkozik. A többszintűség valóban komplex megközelítést igényel. A Harmadik könyvet és annak egyes címeit, sőt, az egész új Ptk.-t szabályozási egységként kell értelmezni. A vezető tisztségviselői felelősség elemzésénél látni fogjuk, hogy szükséges az egész kódex átfogó ismerete és a komplex szemlélet egy-egy rendelkezés helyes használatához.

Kisfaludi a Harmadik könyv diszpozitív alapállása mellett érvelt, kihangsúlyozva e módszer előnyeit az eltérést főszabályként nem engedő kógens szabályozással szemben. A kógencia előnytelen megoldás, mert képtelenség a nagyon különböző jogi személyek (az egyesületektől a részvénytársaságokig) életében előforduló rengetegféle szituációt

¹ *Új Ptk. A cégvezető is kötelezhető kártérítésre.* <http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/napirend/uj-ptk-a-cegvezeto-is-kotelezhető-karteritesre> (Letöltve: 2014.03.12.)

² *Cégek ezrei éghetnek meg a tisztítótűzben.* <http://www.origo.hu/gazdasag/20140310-toket-kell-emelniuk-a-kft-knek.html> (Letöltve: 2014.03.11.)

³ Szalai: *Legyetek jók, ha tudtok, a többi elvállik.* http://index.hu/gazdasag/2014/02/18/marcius_15-tol_indulhatnak_a_perek/ (Letöltve: 2014.03.11.)

⁴ Kerner Zsolt: *A kormány gyakorlatilag megszünteti a kft.-ket.* <http://444.hu/2014/03/10/a-kormany-gyakorlatilag-megszunteti-a-kft-ke/> (Letöltve: 2014.03.11.)

törvényhellyel lefedni és a kódex szintjén eldönteni, hogy az adott helyzetre vonatkozó kötelező szabálytól lehetséges-e az eltérés. A diszpozitivitás adta nagyobb mozgástér, még ha bizonytalanabb, kevésbé előre látható megoldásokat is eredményez, kedvezőbb, mint a kiszámítható, de rugalmatlan kógencia. Fontos látni azt is, hogy az új Ptk. sem biztosít korlátlan szabadságot a jogi személyt alapítóknak. Ezentúl sem hozható létre akármilyen jogi személy (marad ugyanis a típuskényszer) és ezentúl sem alakíthatóak ki akármilyen szervezeti-működési szabályok. A hitelezők, a kisebbségi tagok és a munkavállalók érdekeit nyilvánvalóan sértő eltérést tiltja generálklauzula és az adott intézményeknél található külön rendelkezések is, a kógencia tehát e védendő érdekek esetében jelen lesz az új Ptk. Harmadik könyvében is.

Véleményünk szerint sem a többszintű szabályozás, sem a diszpozitivitás nem fog kezelhetetlen bizonytalanságot okozni a jogi személyek körében, egyértelmű viszont, hogy a szabályozási logika megváltozásához adaptálni kell a jogi gondolkodást is.

Földönfutókká válnak-e a cégvezetők az új Ptk. miatt?

Ahogy ezt már egy korábbi cikkünkben⁵ megírtuk, a vezető tisztségviselői felelősség újraszabályozása talán az új társasági jog legtöbbet elemzett változtatása. Az internetes média pánikhangulatú cikkekben írt az új felelősségi szabályok alapján vagyonukból kiperelt, földönfutóvá vált, ellehetetlenített cégvezetőkről. Valóban jobb, ha március 15-én minden vezető tisztségviselő a kokárda feltűzése után közvetlenül benyújtja a lemondását, tette fel a kérdést Kisfaludi András. Válasza erre egyértelmű: pánikra semmi ok, a riadalom jogilag megalapozatlan. A vezető tisztségviselők felelősségét rendező egyik paragrafus szövegkörnyezetből kiragadott, hibás értelmezése vezetett el az olyan gondolatmenetekhez, hogy ha a cég sofőrje karambolozik, akkor a cégvezető akár el is veszítheti a lakását.⁶ A vezető tisztségviselői felelősség megértéséhez szükséges az új Ptk. felelősségi rendszerét nagy vonalaiban átlátni, mely a Hatodik könyvben található. Praktikus tehát, ha továbblapozunk a kódexben és annak szabályait rendszerben értelmezzük és nem kiragadva félreértelmezzük.

Tilos másnak kárt okozni. Ha valaki ezt mégis megteszi, akkor az okozott kárt meg kell térítenie. Ezzel a két állítással az emberek túlnyomó többsége azonosulni tud, a kártérítési kötelezettség a modern jogrendszerekben alapvető jogintézmény. Minden személy (tehát nem csak a vezető tisztségviselők) kártérítési felelőssége kétféle lehet, vagy egy szerződés megszegéséből eredő károkért áll fenn, vagy szerződésen kívüli károkozásokon alapul.

A vezető tisztségviselő ilyen minőségében két irányba, két személyi körnek felelős. Egyrészt felel a társasággal szemben az ügyvezetési tevékenysége során annak okozott károkért, másrészt bizonyos esetekben felelhet a vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szemben. Egy, az utóbbi esetre vonatkozó rendelkezés kiragadása és félreértelmezése volt az alapja a cégvezetőknek a leköszönést javasló írásoknak.

⁵ Lásd Molnár Benedek fentebbi írását: *Az új Ptk. jelentősége*.

⁶ Szalai: *Legyetek jók, ha tudtok, a többi elvállik*. http://index.hu/gazdasag/2014/02/18/marcius_15-tol_indulhatnak_a_perek/ (Letöltve: 2014.03.11.)

A cégvezető (ideális esetben) szerződéses viszonyban áll az általa vezetett céggel, így az ügyvezetési tevékenységével okozott károkérti felelőssége a szerződésszegéses károkért való felelősségi típusba tartozik. Milyen cégvezetői magatartások tartozhatnak ide? Ha például egy cégvezető úgy okoz kárt, hogy meggondolatlanul hitelez külső személyeknek és ezzel veszélybe sodorja a vállalat pénzügyi stabilitását vagy felszámolás alatt lévő beszállítóval köt szerződést, aki nem szállítja a megfelelő alapanyagot és emiatt megakad a termelés.

A „felelősség a vezető tisztségviselő károkozásáért” című paragrafus egészen biztosan a Hatodik könyv legtöbbet idézett, „elemzett” és kritizált szakasza. A tisztánlátáshoz fontos az inkriminált törvényhely kódexen belüli elhelyezkedése: az a szerződésen kívül okozott károkért való felelősségről szóló részben található. Ebből következik, hogy a vezető tisztségviselők e minőségükkel ugyan kapcsolatban álló, de ügyvezetési tevékenységükön kívüli, nem szerződésszegésben megnyilvánuló magatartásai tartoznak ebben a felelősségi típusa. Vegyük a következő esetet, az ide sorolható magatartások példájaként. Két cég tárgyal, de nem sikerül megegyezniük, emiatt az egyik cégvezető elveszti a fejét és megveri tárgyalópartnerét nyolc napon túl gyógyuló sérüléseket okozva neki. Ilyenkor a verekedős cégvezető azt öt alkalmazó céggel egyetemlegesen köteles kártérítést fizetni. Ez a felelősségi konstrukció sem a cégvezetők és a közvélemény igazságérzetét nem sértheti, sem hatalmas összegű cégvezetői felelősségbiztosítás megkötésének nem lehet racionális indoka. Kisfaludi rámutatott, hogy nem az a meglepő, hogy ez a szabály bekerült az új kódexbe, hanem az, hogy eddig ilyen esetekben csak egyedül a cég volt kártérítésre kötelezett.